

Yatırım Fonları ve Yatırım Ortaklıklarının BSMV Karşısındaki Durumu

BFS - 2007/12
İstanbul, 06.11.2007

Son günlerde çeşitli çevrelerde tartışılan Menkul Kıymet Yatırım Fonları ve Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları'nın BSMV karşısındaki durumu hakkındaki görüşümüzü sizlerle paylaşma ihtiyacı duymaktayız.

Menkul Kıymet Yatırım Fonları ve Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları, Sermaye Piyasası Mevzuatı gereğince sadece "portföy işletmeciliği" faaliyetlerinde bulunabilmekte ve buradan da menkul kıymet portföy kazancı elde etmektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca kurumlar vergisi mükellefi olarak tanımlanan bu fon ve ortaklıklar, faaliyet konuları nedeniyle yine aynı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca kurumlar vergisinden istisna tutulmuşlardır.

Yaptıkları faaliyetler açısından bakıldığında yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları arasında niteliksel bir farklılık yoktur. İnançlı mülkiyet esasına göre kurulan bu iki yapı arasındaki temel fark; Menkul Kıymet Yatırım Fonları'nın tüzel bir kişiliği yok iken, Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları'nın tüzel kişiliğinin olmasıdır. Bunun dışında bir farklılık söz konusu değildir. Bu nedenle de, Menkul Kıymet Yatırım Fonları açık uçlu, Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları ise kapalı uçlu yatırım fonu olarak tanımlanmaktadır.

Yaptıkları faaliyetler ve işledikleri fonksiyonlar itibariyle öteden beri (Sermaye Piyasası Kurulunun başlangıcından bu yana) gerek Menkul Kıymet Yatırım Fonları ve gerekse Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları "kurumsal yatırım kuruluşları" olarak tanımlanmaktadır. Bu nedendenir ki, bu kuruluşlar "banker" veya "aracı kurumlar" gibi değerlendirilmemektedir. Bu kuruluşlardan farklı olarak, müşterileri için değil, kendi katılımcıları ve kendi ortakları için finansal piyasalarda yatırım yapmaktadır. Oysa banker ve aracı kurumlar, kazanç elde etmek gayesiyle müşterileri için alım-satım faaliyetinde bulunmaktadır. Zaten bu nedenle de, bu kuruluşların kazancı kurumlar vergisine tabi bulunmakta iken, yatırım fon ve ortaklıklarının kazançları vergiden istisnadır.

Bize göre, Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları'nın da banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamında olmaması gerekir. Çünkü bu ortaklıklar 28. madde kapsamına girmemektedir:

Madde 28 - (3297 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle değişen şekli) Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2447 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişen şekli) Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline

getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

2279 sayılı Kanun'a göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar bu kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.

Buna göre, Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde verginin konusu aşağıdaki iki unsurun birden var olması şartına bağlanmıştır:

- a) Banka ve sigorta şirketlerince her ne şekilde olursa olsun bir muamele yapılmış olması ve bundan dolayı,
- b) Kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben bir para alınmış bulunması.

Kanun'un 1. fıkrasından anlaşıldığına göre, verginin doğması için bir banka veya sigorta şirketince her ne şekilde olursa olsun bir muamele yapılması ve bundan dolayı kendi lehlerine nakden veya hesaben bir para alınması gerekir.

Başka bir deyişle, BSMV için yukarıdaki iki unsurun birlikte var olması şarttır. Bir muamele yapılmış olmakla beraber karşılığında bir para alınmış değilse, vergiyi doğuran olayın meydana gelmeyeceği şüphesizdir. Öte yandan, banka veya sigorta şirketi lehine, bir para alınmış fakat bu para bir muamele yapılmadan elde edilmişse vergiyi doğuran olay yine meydana gelmemiştir.

Maddenin 2. fıkrasında görüleceği üzere, aracı kurumlar da "Banker" sıfatı ile bu verginin mükellefidir ve yaptıkları/verdikleri hizmetler dolayısı ile lehlerine kalan para bu verginin matrahını oluşturmaktadır. Maddenin genelinde "lehe alınan para" ibaresi kullanılırken, menkul kıymet alım satımı işlemleri ile ilgili olarak "lehlerine kalan paralar" ibaresi kullanılmıştır. Görüldüğü üzere burada özel bir vurgulama daha yapılmıştır. Çünkü aracı kurumlar esas itibariyle menkul kıymet alım-satımı yapmaktadır. **Bu ise bir aracılık faaliyetidir.** Aracılık faaliyeti esas olunca da aracı kurumun bu işten sağladığı gelir üzerinden BSMV ödenmelidir ki gerçekçi olsun. Aynı madde içerisinde iki farklı kavram kullanılmasının anlamı budur.

Yukarıdaki yasal açıklamaları özetleyecek olursak;

- Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesine göre; "banka ve sigorta şirketlerinin" her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine, her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.
- Banker ve aracı kurumlar ise esas itibariyle müşterileri ile yaptıkları işlemlerden kazandıkları paralar nedeniyle vergiye tabidir. Bir bankanın elde ettiği tüm gelirler vergiye tabi iken "aracı kurum" veya bankerlerin ve "portföy yönetim şirketlerinin" örneğin kira gelirleri, mevduat faiz gelirleri BSMV'ye tabi değildir. Bu şirketlerin BSMV kapsamında olmayan bazı gelirleri de KDV kapsamındadır. (örneğin

- danışmanlık, sabit kıymet satışı v.b. gibi).
- Bu durumda, sadece kendi katılımcıları ve kendi ortakları için menkul kıymetlere yatırım yapan Menkul Kıymet Yatırım Fonları ve Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları'nın ise bu vergi ile ilgisi olmamalıdır.

Çünkü, yatırım ortaklıklarının **portföy holding şirketinden** bir farkı yoktur. Bir ya da birkaç kişi bu amaçla bir A.Ş. kursalar ve menkul kıymet alıp-satsalar BSMV söz konusu olmayacak ve bu şirket yılsonunda kar ederse sadece kurumlar vergisi ödeyecektir. Öte yandan, Vergi İdaresi'nin yatırım fonlarının BSMV kapsamında olmadığı konusunda muktezaları bulunmaktadır (**27.1.1995-4947 ile 27.09.2006-74581 tarih ve sayılı muktezalar**). Yukarıda da belirttiğimiz üzere, yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları arasında niteliksel bir farklılık yoktur. Yatırım ortaklıkları yatırım fonlarının A.Ş. versiyonudur. Dolayısıyla Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları'nda da BSMV mükellefiyeti olmaması gerekir.

Bu çerçevede bilgi almak veya olası bir vergi incelemesinde destek için bizimle temas edebilirsiniz.

Arkan & Ergin